

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2020. szeptember 17.*

„Előzetes döntéshozatal – Állami támogatások – Fogalom – Az *Erika* tartályhajó hajótörése – Haltenyésztési és halászati üzemek részére nyújtott támogatások – A támogatást a közös piaccal részben összeegyeztethetetlennek nyilvánító és a kifizetett támogatások visszatéríttetését elrendelő határozat – Az érvényesség megítélése – Hivatalból történő vizsgálat – Elfogadhatóság – Az alapeljárás alperese részéről megsemmisítés iránti kereset benyújtásának hiánya – Társadalombiztosítási terhek átvállalása – Munkavállalói járulékok – Előny – A visszafizetésre kötelezett személyek meghatározása”

A C-212/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Conseil d'État (államtanács, Franciaország) a Bírósághoz 2019. március 6-án érkezett, 2019. február 15-i határozatával terjesztett elő

a **Ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation**

és

a **Compagnie des pêches de Saint-Malo**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök, P. G. Xuereb (előadó) és T. von Danwitz bírák,

főtanácsnok: G. Pitruzzella,

hivatalvezető: R. Schiano tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. november 20-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Compagnie des pêches de Saint-Malo képviseletében F.-H. Briard és B. de Dreuzy avocats, valamint A. Bodmer,
- a francia kormány képviseletében E. de Moustier és P. Dodeller, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében Bottka V. és C. Georgieva-Kecsmar, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

a főtanácsnok indítványának a 2020. március 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Franciaország által a haltenyésztők és a halászok kedvezményezésére bevezetett támogatási intézkedésekről szóló, 2004. július 14-i 2005/239/EK bizottsági határozat (HL 2005. L 74., 49. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation (mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, Franciaország) és a Compagnie des pêches de Saint-Malo között a vitatott határozat tárgyát képező nemzeti intézkedések alapján az e társaság által kapott támogatások visszatérítése érdekében kibocsátott beszédési megbízás tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A vitatott határozat (17), (18), (20), (55), (56), (98) és (99) preambulumbekzdése értelmében:
 - „(17) A mezőgazdasági és halászati miniszter a 2000. április 15-i, valamint a 2000. július 13-i körrendeleteiben döntött arról, hogy valamennyi haltenyésztő a 2000. április 15-től 2000. július 15-ig terjedő időszakra, illetve valamennyi halász a 2000. április 15-től 2000. október 15-ig terjedő időszakra mentesül a társadalombiztosítási terhek 50%-ának befizetése alól.
 - (18) A befizetések egy részének ilyen átvállalása a munkáltató és a munkavállaló által fizetendő társadalombiztosítási díjakra vonatkozott, amelynek valamennyi a francia anyaországban és a tengerentúli megyékben élő haltenyésztő és halász a kedvezményezettje volt.
- [...]
- (20) Az [Établissement national des invalides de la marine-hez] befizetendő járulékok esetében a csökkentés mértéke 50% volt mind a munkavállalói, mind pedig a munkáltatói járulékokat illetően. [...]
- [...]
- (55) Ennek a határozatnak a tárgyát képező intézkedések (társadalombiztosítási és pénzügyi terhek egy részének átvállalása, használati díjak befizetése alóli mentesség) olyan intézkedések, amelyek speciális tevékenységet folytató, akvakultúrával vagy halászattal foglalkozó üzemek számára előnyt biztosítanak. Valójában ezek az intézkedések felmentették az üzemeket bizonyos olyan terhek viselése alól, amelyeket egyébként viselniük kellett volna.
- (56) Ezek az intézkedések az állam számára forráskieséssel jártak, közvetlen (pénzügyi terhek egy részének átvállalása és használati díjak befizetése alóli mentesség), vagy közvetett módon; az állam kompenzálva a szervezet által elszenvedett károkat fizette a társadalombiztosítási terheket. Tehát [az EK] 87. cikke (1) bekezdése [jelenleg az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése] értelmében léteztek állami támogatások.

[...]

(98) [...] A [...] Bizottság úgy ítéli meg, hogy a halászok esetében a társadalombiztosítási terhek egy részének április 15. és október 15. közötti időszakra vonatkozó általános átvállalása [az EK] 87. cikke (2) bekezdésének b) pontja [jelenleg az EUMSZ 107. cikk (2) bekezdésének b) pontja] alapján nem nyilvánítható összeegyeztethetőnek a közös piac intézményével.

(99) Amennyiben a működési támogatást valamennyi halászati üzem esetében engedélyezték, anélkül, hogy részükre bármiféle kötelezettséget előírtak volna, úgy ez a támogatási intézkedés összeegyeztethetetlen a közös piac intézményével [a halászati és az akvakultúra-ágazatban nyújtott állami támogatások vizsgálatáról szóló, 1997-ben elfogadott] iránymutatások 1.2. pontja negyedik albekezdésének harmadik francia bekezdése szerint.

[...]”

4 E határozat 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A Franciaország által a 2000. április 15-től október 15-ig terjedő időszakra a társadalombiztosítási terhek egy részének átvállalása formájában bevezetett támogatási intézkedés, amelynek kedvezményezettjei a halászok voltak, nem egyeztethetők össze a közös piac intézményével.”

5 Az említett határozat 4. cikke értelmében:

„(1) Franciaország megtesz minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a [...] 3. cikkben említett és a kedvezményezettek részére már jogtalanul folyósított támogatásokat visszatérítse.

(2) A visszatérítésről haladéktalanul intézkedni kell összhangban a nemzeti jogszabályi eljárással; ezen határozat végrehajtására a nemzeti jogszabályi eljárástól függően azonnal és hatékonyan sort kell keríteni. A visszatérítendő támogatások magukba foglalják azokat a kamatokat is, amelyeket attól az időponttól kell számítani, amikor a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották a támogatásokat egészen addig, ameddig a támogatások visszatérítésre nem kerülnek. [...]”

A francia jog

6 A code rural et de la pêche maritime (a mezőgazdaságról és a tengeri halászatról szóló törvénykönyv) alapeljárás tényállására alkalmazandó változatának L. 741-9. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„A mezőgazdasági munkavállalók társadalombiztosítási forrásait a következők alkotják:

I.- Egészség-, anyasági, rokkantsági és életbiztosítás esetében:

1° Az alábbiakra kivetett járulék:

- a) A biztosítottak által kapott díjazás vagy jövedelem, amely után a járulék a munkáltatókat és a biztosítottakat terheli;
- b) A nyugellátási kedvezmények, függetlenül attól, hogy azokat részben vagy egészben a munkáltató hozzájárulásából finanszírozzák, vagy hogy azok után járulékfizetésre került sor, kivéve a kiegészítő szolgálati évektől eltérő, gyermekek után járó kedvezményeket vagy kiegészítéseket, amelyek után a járulék a jogosultakat terheli;
- c) A code de la sécurité sociale [(társadalombiztosítási törvénykönyv)] L. 131-2. cikkében említett jövedelem pótló juttatások és támogatások, amelyek után a járulék a jogosultakat terheli;

2° A code de la sécurité sociale [(a társadalombiztosítási törvénykönyv)] L. 136-1., L. 136-6., L. 136-7., L. 136-7-1. cikkében említett társadalombiztosítási járulékokból származó bevétel egy része.

II.- Öregségnyugdíj-biztosítás esetén az alábbiakra kivetett járulék:

- a) A biztosítottak által kapott díjazás vagy jövedelem bizonyos összeghatárig, amely után a járulék a munkáltatókat és a biztosítottakat terheli;
- b) A biztosítottak által kapott díjazás vagy jövedelem teljes összege, amely után a járulék a munkaadókat terheli;

III.- Özvegyi biztosítás esetén a biztosított által kapott díjazásra vagy jövedelemre kivetett járulék, amely a biztosítottat terheli.”

- 7 A décret du 17 juin 1938, relatif à la réorganisation et à l'unification du régime d'assurance des marins (tengerészek biztosítási rendszerének átszervezéséről és egységesítéséről szóló, 1938. június 17-i rendelet) 4. cikkének az alapeljárásra alkalmazandó változata előírja:

„A hajótulajdonos vagy az előtakarékosági pénztár által ellátásban részesített, sérült vagy beteg tengerészek kivételével, az általános előtakarékosági pénztárba való belépés a code des pensions de retraite des marins (a tengerészek öregségi nyugdíjáról szóló törvény) L. 41. és L. 42. cikkében meghatározott feltételek szerint személyes járulékfizetést és munkáltatói járulékfizetést von maga után.

Amennyiben a tengerészek nyugdíjpénztárába fizetett öregségi nyugdíj tekintetében csak részben veszik figyelembe a szolgálati időt, a szóban forgó teljes időszakra vonatkozóan a járulékok és hozzájárulások továbbra is az általános előtakarékosági pénztárnak fizetendőek.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 8 Egyrészt a Gascogne-i-öbölben 1999. december 12-én az *Erika* hajótörése következtében keletkezett szénhidrogén-szennyezés miatt, másrészt pedig a Franciaország dél-nyugati részén, 1999. december 27-én és 28-án bekövetkezett szokatlanul nagy erejű, heves vihar következtében kialakult károk miatt a Francia Köztársaság a haltenyésztők és halászok kedvezményezésére kártalanítási intézkedéseket vezetett be az így keletkezett káraik orvoslására.
- 9 Eredetileg különböző kártalanítási intézkedéseket írtak elő a Finistère-től Gironde-ig terjedő, az Atlanti-óceán partján fekvő hat megyében ezen események által közvetlenül érintett halászok és haltenyésztők javára.
- 10 2000. április 15-i és július 13-i körrendeletében a Francia Köztársaság több kiegészítő intézkedést is elfogadott, amelyek többek között arra irányultak, hogy az érintett ágazat valamennyi vállalkozása a 2000. április 15-től 2000. július 15-ig terjedő időszakra, illetve valamennyi halász a 2000. április 15-től 2000. október 15-ig terjedő időszakra mentesüljön a társadalombiztosítási terhek 50%-ának befizetése alól. A befizetések egy részének ilyen átvállalása mind a munkáltató, mind pedig a munkavállaló által fizetendő társadalombiztosítási díjakra vonatkozott, amelynek valamennyi, a francia anyaországban és a tengerentúli megyékben élő haltenyésztő és halász a kedvezményezettje volt.
- 11 A francia hatóságok ezeket a különböző intézkedéseket azonnal végrehajtották, de azokról a Bizottságot csak a 2000. június 21-i levélben tájékoztatták.
- 12 A vitatott határozatban a Bizottság ezen intézkedések egy részét, különösen a halászok társadalombiztosítási járulékeinak átvállalására vonatkozó intézkedést a közös piaccal összeegyeztethetetlennek minősítette, és elrendelte az ezen átvállalásoknak megfelelő összegek azonnali

visszatéríttetését. Sem a Francia Köztársaság, sem pedig az érintett intézkedések kedvezményezettjei nem vitatták e határozat jogszerűségét az EUMSZ 263. cikk szerinti megsemmisítés iránti kereset útján.

- 13 Az említett határozat elfogadását követően több levélváltásra került sor a Bizottság és a francia hatóságok között, amelyek során a francia hatóságok először felkérték a Bizottságot, hogy vizsgálja felül álláspontját, majd pedig arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a vitatott támogatások visszatérítésére kötelezett vállalkozásokról szóló felmérés alapján úgy tűnik, hogy közülük egyesek már megszűntek, míg mások jelentős gazdasági nehézségekkel szembesültek.
- 14 2009. december 23-án a Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy a Francia Köztársaság még nem hajtotta végre a vitatott határozatot, tagállami kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet nyújtott be a Bírósághoz, amely a 2011. október 20-i Bizottság kontra Franciaország ítélet (C-549/09, nem tették közzé, EU:C:2011:672) alapjául szolgált.
- 15 Ezen ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a Francia Köztársaság – mivel nem hajtotta végre a vitatott határozatot az előírt határidőn belül – nem teljesítette az EUMSZ 288. cikk negyedik bekezdéséből és e határozat 4. cikkéből eredő kötelezettségeit. Egyébiránt az említett ítélet 42. és 43. pontjában a Francia Köztársaság által felhozott, az ítélet 23. pontjában ismertetett és azon alapuló érvre válaszolva, hogy „[...] nem lehet visszatéríteni az átvállalt munkavállalói terheknek megfelelő összegeket, amelyeket a vállalkozások a munkavállalók nevében fizetnek az illetékes szervezeteknek”, a Bíróság megállapította, hogy ez az érv valójában a Bizottság által a vitatott határozatban elfogadott azon megállapítást kérdőjelezte meg, hogy a munkáltató és a munkavállaló által fizetendő társadalombiztosítási díjak átvállalása az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmében vett „állami támogatásnak” minősül, és hogy egy kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset keretében nem feladata, hogy állást foglaljon e határozat jogszerűségéről.
- 16 A 2011. október 20-i Bizottság kontra Franciaország ítélet (C-549/09, nem tették közzé, EU:C:2011:672) kihirdetését követően a Bizottság a 2012. december 20-i levelében arra kérte a Francia Köztársaságot, hogy újból indítsa meg az érintett támogatásoknak a kedvezményezett vállalkozásoktól való visszatéríttetésére irányuló eljárást annak érdekében, hogy visszatéríttesse a munkavállalói járulékok átvállalásának megfelelő összegeket is, amit a Francia Köztársaság a 2013. február 7-i levelében tudomásul vett.
- 17 E kérelem alapján a directeur régional des finances publics de Bretagne (bretagne-i adóhatóság regionális igazgatója, Franciaország) 2013. február 22-én beszédési megbízást bocsátott ki a Compagnie des pêches de Saint-Malóval szemben, amely az e társaság számára 2000. április 15. és október 15. között állítólagosan előnyt jelentő, a munkavállalói járulékok átvállalásának, azaz 84 550,08 euró késedelmi kamatokkal növelt összegének felel meg.
- 18 E beszédési megbízást e társaság megtámadta a tribunal administratif de Rennes (rennes-i közigazgatási bíróság, Franciaország) előtt, amely a 2015. június 25-i ítéletével megsemmisítette azt. A ministre de l'Environnement, de l'Énergie et de la Mer, chargé des relations internationales sur le climat (a nemzetközi éghajlatpolitikai tárgyalásokkal is megbízott környezetvédelmi, energiaügyi és tengerügyi miniszter, Franciaország) által ezen ítélettel szemben benyújtott fellebbezést a cour administrative d'appel de Nantes (nantes-i közigazgatási fellebbviteli bíróság, Franciaország) 2017. április 14-én elutasította. A ministre de l'agriculture et de l'alimentation (mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, Franciaország) ezen ítélettel szemben a Conseil d'État (államtanács, Franciaország) előtt felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyben többek között azt állította, hogy a fellebbviteli bíróság egyfelől tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a munkavállalói járulékok alóli mentességek nem jelentettek előnyt a halászati és haltenyésztő vállalkozások számára, holott azokat az Európai Bizottság a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősítette, másfelől pedig elferdítette az

elé terjesztett iratok tartalmát, amikor úgy ítélte meg, hogy a vizsgálat alapján kiderült, hogy a munkavállalói járulékok csökkentése automatikusan a munkavállalók részére biztosított nettó munkabér összegének növekedésével járt.

- 19 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő információkból kitűnik, hogy a Conseil d'État (államtanács), miután elutasította a Compagnie des pêches de Saint-Malo által felhozott első jogalapokat, amelyek lényegében azon alapultak, hogy a vitatott beszédési megbízás sérti az uniós jogból eredő indokolási követelményeket, valamint a bizalomvédelem, a jogbiztonság és az észszerű határidő tiszteletben tartásának elvét, elutasította e társaság arra irányuló kérelmét, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján a vitatott határozat érvényességének értékelése érdekében előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek a Bíróság elé. Az 1994. március 9-i TWD Textilwerke Deggendorf ítélet (C-188/92, EU:C:1994:90), a 2000. október 19-i Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság ítélet (C-15/98 és C-105/99, EU:C:2000:570) és a 2018. július 25-i Georgsmarienhütte és társai ítélet alapján (C-135/16, EU:C:2018:582) a kérdést előterjesztő bíróság ugyanis megállapította, hogy az olyan támogatási program keretében nyújtott egyedi támogatások tényleges kedvezményezettjeként, amelynek visszatéríttetését a Bizottság elrendelte, a társaságot a vitatott határozat az EUMSZ 263. cikknek megfelelően közvetlenül és személyében érintette, és hogy mivel e társaság a Bíróság előtt e határozatot nem támadta meg megsemmisítési keresettel, nem vitathatja e határozat érvényességét a nemzeti hatóságok által elfogadott, e határozat végrehajtására irányuló intézkedések ellen irányuló perben.
- 20 Ami a Compagnie des pêches de Saint-Malo által felhozott, lényegében arra alapított utolsó jogalapot illeti, hogy a vitatott határozat kizárólag a munkáltatói járulékok átvállalásának megfelelő összegek visszatéríttetésére vonatkozik, a munkavállalói járulékok átvállalására azonban nem, mivel ez utóbbiakat a halászati vállalkozások azon munkavállalóitól kell visszatéríttetni, akik annak tényleges jogosultjai voltak, a Conseil d'État (államtanács) először is megjegyzi, hogy bár a vitatott határozatnak az érintett nemzeti intézkedéseket leíró (18) preambulumbekzdésében feltüntette, hogy a szóban forgó átvállalás a munkáltató és a munkavállaló által fizetendő társadalombiztosítási díjakra vonatkozik, e határozat többi részében kizárólag a „társadalombiztosítási terheket” említi, annak pontosítása nélkül, hogy a visszatéríttetni rendelt járulékok átvállalása a munkavállalói járulékokra is vonatkozik-e. Egyébiránt pontosította, hogy a jelen ítélet 6. és 7. pontjában említett nemzeti rendelkezések értelmében a mezőgazdasági munkavállalók biztosítási rendszerébe és a tengerészek biztosítási rendszerébe fizetett munkáltatói járulékokat a halászati vállalkozások mint munkáltatók kötelesek megfizetni, míg a munkavállalói járulékok magukat a munkavállalókat terhelik. Ez utóbbi járulékokat ugyanis nem a halászati vállalkozások viselik, hanem azokat csupán előzetesen levonják a munkavállalók béréből minden egyes bérelszámolásban. Így a munkavállalói járulékok átvállalását áthárítják a munkavállalókra, akik annak közvetlen kedvezményezettjei, mivel az ezen járulékok átvállalásának megfelelő összeggel megemelt nettó bért kapnak.
- 21 A Conseil d'État (államtanács) szerint a Compagnie des pêches de Saint-Malo ez utóbbi jogalapjára adandó válasz attól függ, hogy a vitatott határozatot úgy kell-e értelmezni, hogy az csak a munkáltatói járulékok átvállalását nyilvánítja a közös piaccal összeegyeztethetetlennek, tekintettel arra, hogy a munkavállalói járulékok átvállalása közvetlenül nem a halászati vállalkozásokat részesítik előnyben, és ennél fogva azok nem tartozhatnak az EUMSZ 107. cikk hatálya alá, vagy éppen ellenkezőleg úgy kell-e értelmezni, hogy az összeegyeztethetlenség ez utóbbi átvállalásokra is vonatkozik. Amennyiben e második értelmezés követendő, felmerül a kérdés, hogy a munkavállalói járulékok átvállalásában részesülő munkavállalókat foglalkoztató halászati vállalkozásokat úgy kell-e tekinteni, hogy számukra az átvállalások egésze vagy csak egy része előnyt jelentett. A kérdést előterjesztő bíróság ez utóbbi esetben arra keresi a választ, hogy az átvállalások ezen részét hogyan kell értékelni. Egyébiránt felmerül a kérdés, hogy az a tagállam, amelyhez a visszatéríttetési felszólítást intézték, köteles-e elrendelni, hogy az érintett munkavállalók térítsék vissza a támogatás azon részét, amelyben részesültek.

22 E körülmények között a Conseil d'État (államtanács) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a [vitatott határozatot], hogy az csak a munkáltatói hozzájárulások átvállalását nyilvánítja összeegyeztethetetlennek a közös piaccal, azzal az indokkal, hogy a munkavállalói hozzájárulások átvállalása nem jelent előnyt a vállalkozások számára, így tehát nem tartozhat az [EUMSZ 107. cikk] hatálya alá, vagy pedig úgy, hogy az a munkavállalói hozzájárulások átvállalását is összeegyeztethetetlennek nyilvánítja?
- 2) Amennyiben a Bíróság úgy döntene, hogy a vitatott határozatot úgy kell értelmezni, hogy az a munkavállalói hozzájárulások átvállalását is összeegyeztethetetlennek nyilvánítja, úgy kell tekinteni, hogy a vállalkozás számára valamennyi átvállalás előnyt jelentett, vagy pedig azoknak csak egy része? Az utóbbi esetben miként kell értékelni az említett részt? A tagállam köteles az érintett munkavállalókat azon támogatás részben vagy egészben történő visszatérítésére kötelezni, amelyben részesültek?”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

- 23 Az 1994. március 9-i TWD Textilwerke Deggendorf ítélet (C-188/92, EU:C:1994:90) és a 2018. július 25-i Georgsmarienhütte és társai ítélet (C-135/16, EU:C:2018:582) alapján a Bizottság elsődlegesen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlanságára hivatkozik. Álláspontja szerint a Conseil d'État (államtanács) által feltett két kérdés – bár értelmezésre irányuló kérdésként fogalmazódnak meg – valójában a vitatott határozat érvényességének kétségbe vonására irányul annyiban, amennyiben e határozat az alapügyben szóban forgó munkavállalói járulékok átvállalását a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősíti, és elrendeli az ezen átvállalásoknak megfelelő összegek visszatéríttetését. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések e minősítést támasztja alá mind az így megfogalmazott kérdések célja és értelme, mind pedig azon összefüggés, amelyben azok felmerültek, vagyis a nemzeti bíróság előtti felülvizsgálati kérelem, amelynek keretében az alapeljárás alperese e határozat érvényességét vitatja.
- 24 A Bizottság szerint a vitatott határozat megszorító értelmezése, amely arra enged következtetni, hogy a visszatéríttetés iránti kérelem csak a munkáltatói járulékok átvállalásának megfelelő összegekre vonatkozik, a munkavállalói járulékok átvállalásával kapcsolatos összegekre azonban nem, lényegében azt jelentené, hogy lehetőséget biztosítanak a Compagnie des pêches de Saint-Malo számára arra, hogy az állítólagosan az említett határozat értelmezésére vonatkozó, előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés alapján vitassa e határozat jogszerűségét. Márpedig ezt a lehetőséget kizárja a Bíróságnak a jelen ítélet előző pontjában említett ítélkezési gyakorlata, mivel e társaság nem indított megsemmisítés iránti keresetet az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján az említett határozattal szemben, jóllehet a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított állami támogatások kedvezményezettjeként „kétségtelenül jogosult” lett volna annak vitatására. Ennélfogva, mivel az előírt határidőn belül nem élt e jogorvoslati lehetőséggel, az említett társaság nem kérdőjelezheti meg ugyanezen határozat érvényességét e határozat végrehajtása érdekében elfogadott nemzeti intézkedések ellen indított keresetben.
- 25 E tekintetben meg kell jegyezni egyrészt, hogy – amint arra a főtanácsnok az indítványának 22. pontjában lényegében rámutatott – a kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdés tárgyától függetlenül a második kérdés egyértelműen értelmezésre irányuló kérelmet tartalmaz. Így, noha az a körülmény, hogy a Compagnie des pêches de Saint-Malo megsemmisítés iránti keresettel nem vitatta a vitatott határozat jogszerűségét, alkalmasint hatással lehet az első kérdés elfogadhatóságára, mindenesetre nem vonhatja maga után az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egészének elfogadhatatlanságát (lásd ebben az értelemben: 2011. február 17-i Bolton Alimentari ítélet, C-494/09, EU:C:2011:87, 21. pont).

- 26 Másrészt, ami az első kérdés elfogadhatóságát illeti, meg kell állapítani, hogy bár úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság szándéka az volt, hogy az értelmezés iránti kérelem keretei közt maradjon, annak meghatározása szempontjából, hogy a Bizottság által a vitatott határozat alapján kibocsátott visszatérítetési felszólítás nemcsak a munkáltatói járulékok átvállalásának megfelelő összegekre vonatkozik-e, hanem a munkáltatói járulékok átvállalásának megfelelő összegekre is, már e kérdés megfogalmazásából kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróságot a Bizottság által a vitatott határozatban elvégzett, a munkavállalói járulékok átvállalásának az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatás” jellegét illető értékeléssel kapcsolatban kérdezi. Következésképpen meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság hallgatólagosan e határozat érvényességének értékelésére vonatkozó kérdést vet fel.
- 27 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy noha az EUMSZ 267. cikk alkalmazása terén a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti hatáskörmegosztás keretében a nemzeti bíróságok feladata annak eldöntése, hogy a feltett kérdések relevánsak-e, a Bíróság feladata azonban az, hogy a nemzeti bíróság által bemutatott valamennyi tényezőtől kiszűrje a jogvita tárgyára tekintettel értelmezésre vagy az érvényesség értékelésére szoruló uniós jogi elemeket (lásd ebben az értelemben: 1980. október 15-i Roquette Frères ítélet, 145/79, EU:C:1980:234, 7. pont).
- 28 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 25–31. pontjában megjegyezte, az ítélezési gyakorlatából kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által valamely uniós jogi aktus érvényességét illetően tanúsított kétségek vagy akár az a körülmény, hogy ilyen kérdés merült fel az alapeljárásban, olyan tényezőknek minősülnek, amelyeket a Bíróság annak értékelése során figyelembe vesz, hogy hivatalból kell-e vizsgálni egy olyan jogi aktus érvényességét, amelynek a kérdést előterjesztő bíróság – formálisan – csupán az értelmezését kérte (lásd ebben az értelemben: 1989. december 13-i Paris ítélet, C-204/88, EU:C:1989:643, 8. pont; 2009. június 11-i Hans & Christophorus Oymanns ítélet, C-300/07, EU:C:2009:358, 46. és 47. pont; 2015. október 6-i Schrems ítélet, C-362/14, EU:C:2015:650, 67. pont; 2020. július 16-i Facebook Ireland és Schrems ítélet, C-311/18, EU:C:2020:559, 159–161. pont).
- 29 Márpedig a jelen ügyben meg kell állapítani, hogy egyrészt az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a Compagnie des pêches de Saint-Malo a nemzeti elsőfokú bírósághoz benyújtott keresetében közvetlenül vitatta a vitatott határozat érvényességét, amennyiben az érintett munkavállalói járulékok átvállalását a közös piaccal összeegyeztethetetlenként minősítette. Másrészt, hangsúlyozva – amint azt a jelen ítélet 20. és 21. pontja megjegyezte –, hogy a munkavállalói járulékok ezen átvállalása, amely nem közvetlenül a halászati vállalkozásokat részesíti előnyben, nem tartozhat az EUMSZ 107. cikk hatálya alá, így e bíróság maga is kétségeit fejezte ki a vitatott határozat érvényességét illetően.
- 30 Ezért, noha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések formálisan a vitatott határozat értelmezésére vonatkoznak, ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára teljes körű választ lehessen adni, meg kell vizsgálni e határozat érvényességét is.
- 31 Mindazonáltal, amint az a Bíróság ítélezési gyakorlatából következik, az érvényesség kérdését nem lehet hivatalból vizsgálni, ha az alapeljárás alperese minden kétséget kizáróan jogosult lett volna kérni a vitatott határozat megsemmisítését (lásd ebben az értelemben: 2007. július 18-i Lucchini ítélet, C-119/05, EU:C:2007:434, 56. pont; 2010. július 8-i Afton Chemical ítélet, C-343/09, EU:C:2010:419, 19–25. pont; 2018. július 25-i Georgsmarienhütte és társai ítélet, C-135/16, EU:C:2018:582, 37. pont).
- 32 Márpedig e tekintetben meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben, abban az időpontban, amikor a Compagnie des pêches de Saint Malo az EUMSZ 263. cikk alapján a Törvényszékhez benyújtott kereset útján vitathatta volna a vitatott határozatot, nem volt biztos, hogy fennáll az eljáráshoz fűződő érdeke az e határozat munkavállalói járulékokra vonatkozó részét illetően, különösen mivel – amint az

a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik – e járulékokat nem a halászati vállalkozások mint munkáltatók viselik, hanem azok a munkavállalókat terhelik, így az említett járulékok átvállalásának tényleges kedvezményezettjei a munkavállalók voltak.

- 33 Ezenkívül, mivel – amint azt a jelen ítélet 16. és 17. pontja kiemelte – a Compagnie des pêches de Saint-Malót csak a 2011. október 20-i Bizottság kontra Franciaország ítélet (C-549/09, nem tették közzé, EU:C:2011:672) kihirdetését követően tájékoztatták megfelelően arról, hogy a Bizottság által kibocsátott visszafizetési felszólítás a munkavállalói járulékok átvállalásának megfelelő összegekre is vonatkozik, e társaság az EUMSZ 263. cikkben számára előírt keresetindítási határidő lejárta előtt tekinthette úgy, hogy a vitatott határozat tekintetében nem állt fenn az eljáráshoz fűződő érdeke ahhoz, hogy ezen összegek visszatérítését kifogásolja. Egyébiránt nem zárható ki, hogy amennyiben e társaság keresetet nyújtott volna be a vitatott határozattal szemben, a Törvényszék ugyanezen okok miatt, valamint a főtanácsnok által az indítványának 49. pontjában kifejtett okok miatt hivatalból vizsgálta volna e társaság eljáráshoz fűződő érdekének hiányát.
- 34 Márpedig e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az eljáráshoz fűződő érdek, amelynek létrejött és fennálló érdeknek kell lennie, az EUMSZ 263. cikk alapján benyújtott kereset elfogadhatóságának egyik feltétele (lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i ACEA kontra Bizottság ítélet, C-319/09 P, nem tették közzé, EU:C:2011:857, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amelynek hiánya eljárásgátló okok fennállása miatti elfogadhatatlansághoz vezet, amelyet a Bíróság hivatalból bármikor vizsgálhat (lásd ebben az értelemben: 1987. október 7-i d. kontra Tanács és CES végzés (108/86, EU:C:1987:426, 10. pont).
- 35 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy nem nyilvánvaló, hogy az alapeljárás alperese által benyújtott megsemmisítés iránti kereset elfogadható lett volna.
- 36 A fenti megállapítások összességéből következik, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egésze elfogadható.

A vitatott határozatnak az érintett munkavállalói járulékok átvállalását a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősítést illető érvényességéről

- 37 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy amint az a 2011. október 20-i Bizottság kontra Franciaország ítélet (C-549/09, nem tették közzé, EU:C:2011:672) 42. pontjából kitűnik, a vitatott határozatban a Bizottság mind a munkáltatói, mind pedig a munkavállalói társadalombiztosítási díjak átvállalását az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősítette. Ugyanis, noha e határozat 3. cikkében a Bizottság csupán a társadalombiztosítási terhek átvállalására hivatkozott, az említett e határozat (18) és (20) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a „társadalombiztosítási terhek” fogalma magában foglalja mind a munkáltatói, mind pedig a munkavállalói járulékokat.
- 38 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” való minősítéshez az e rendelkezésben leírt valamennyi alábbi feltétel teljesülése szükséges. Először is állami intézkedésnek kell lennie vagy állami forrásból kell származnia. Másodszer, ennek a beavatkozásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet. Harmadszer, a kedvezményezett vállalkozás számára szelektív előnyt kell biztosítania. Negyedszer, torzítania kell a versenyt, vagy azzal kell fenyegetnie (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Azienda Napoletana Mobilità ítélet, C-659/17, EU:C:2019:633, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 39 Ami azt a feltételt illeti, amely szerint az alapügyben szóban forgó intézkedésnek a kedvezményezett részére biztosított előny juttatásából kell állnia, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy formájától függetlenül támogatásnak minősül az a beavatkozás, amely közvetlenül vagy közvetve alkalmas vállalkozások előnyben részesítésére, illetve amely olyan gazdasági előnynek

tekinthető, amelyet a kedvezményezett vállalkozás az általános piaci feltételek között nem érhetett volna el (lásd ebben az értelemben: 2003. július 24-i Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ítélet, C-280/00, EU:C:2003:415, 83. és 84. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 40 Arra is emlékeztetni kell, hogy a támogatás fogalma az állami hatóságok által nyújtott azon előnyöket fedi le, amelyek különböző formában mérséklék azokat a terheket, amelyeket egy vállalkozás költségvetése rendszerint magában foglal. Így egy adott ipari ágazatban működő vállalkozást sújtó társadalombiztosítási terhek részbeni csökkentése az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatásnak minősül, ha ezen intézkedés célja, hogy e vállalkozásokat részben mentesítse azon pénzügyi terhek alól, amely az általános társadalombiztosítási rendszer rendes alkalmazásából következik anélkül, hogy e mentességet e rendszer természete vagy szerkezete igazolná (1999. október 5-i Franciaország kontra Bizottság ítélet, C-251/97, EU:C:1999:480, 35. és 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 41 A Bíróság egyébiránt hangsúlyozta, hogy az állami beavatkozások szociális jellege nem elegendő ahhoz, hogy eleve kizárt legyen az EUMSZ 107. cikk értelmében vett „támogatásnak” minősülés (lásd ebben az értelemben: 1999. október 5-i Franciaország kontra Bizottság ítélet, C-251/97, EU:C:1999:480, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), mivel e cikk (1) bekezdése nem különbözteti meg az állami beavatkozásokat az indokaik vagy céljaik alapján, hanem azokat a hatásaik alapján határozza meg (lásd ebben az értelemben: 2011. június 9-i Comitato „Venezia vuole vivere” és társai kontra Bizottság ítélet, C-71/09 P, C-73/09 P és C-76/09 P, EU:C:2011:368, 94. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 A jelen ügyben a Francia Köztársaság által a halászok részére a 2000. április 15. és október 15. közötti időszakban biztosított munkavállalói járulék átvállalásokat illetően nem vitatott, hogy ezeket a járulékokat nem a halászati vállalkozások mint munkáltatók viselik, hanem azok a munkavállalókat terhelik, mivel ez utóbbiak az említett átvállalások tényleges kedvezményezettjei. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis kitűnik, hogy az alkalmazandó nemzeti rendelkezések értelmében, amelyek tartalmát a jelen ítélet 6. és 7. pontja ismerteti, az említett vállalkozások munkáltatói minőségükben csak arra kötelesek, hogy az említett járulékokat minden egyes bérelszámolásban a munkavállalók béréből előzetesen levonják annak érdekében, hogy azokat az illetékes társadalombiztosítási szervezeteknek visszautalják.
- 43 Az alapügy alpereséhez hasonló halászati vállalkozás által a munkavállalói bérekből munkavállalói járulékok címén levont összegeknek pontosan meg kell felelniük annak az összegnek, amit a munkavállalói nevében a társadalombiztosítási szervezeteknek átutal. Így, mivel a halászati vállalkozások csupán a munkavállalók és e társadalombiztosítási szervezetek közötti közvetítői szerepet játszanak, és mivel az alapügyben szóban forgó, a munkavállalói járulékok átvállalására irányuló intézkedés számukra semleges, meg kell állapítani, hogy ez az intézkedés nem olyan terhekre vonatkozik, amelyeket egy vállalkozásnak a saját költségvetéséből kell viselnie (lásd ebben az értelemben: 2015. október 22-i Bizottság kontra Görögország végzés, C-530/14 P, nem tették közzé, EU:C:2015:727, 32–34. pont).
- 44 Amint ugyanis a főtanácsnok az indítványának 69. pontjában megjegyezte, meg kell állapítani, hogy a munkavállalói járulékoknak megfelelő összegek illetékes szervezetek részére történő megfizetésére vonatkozó kötelezettség önmagában nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy ugyanezen járulékok átvállalása közvetlen előnyt biztosít az érintett vállalkozások számára az ezen átvállalás összegével egyenértékű mértékben.
- 45 E megfontolásokat nem teszi kérdésessé a francia kormány, illetve a Bizottság által hivatkozott 2016. december 21-i Bizottság kontra Aer Lingus és Ryanair Designated Activity ítélet (C-164/15 P és C-165/15 P, EU:C:2016:990), mivel – amint azt a főtanácsnok az indítványának 68. és

71–74. pontjában lényegében megállapította – a jelen ügytől eltérően az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben szóban forgó intézkedéseket a Bíróság úgy értékelte, hogy hatással vannak a légitársaságok költségvetésére.

- 46 Ezzel szemben az említett megfontolásokat megerősíti az a körülmény, hogy az alapügyben szóban forgó, a munkavállalói járulékok átvállalására irányuló intézkedést kizárólag a halászati vállalkozások munkavállalóinak címezték, akik annak egyedüli tényleges kedvezményezettjei voltak, mivel ez az intézkedés lényegében e vállalkozásokat arra kötelezte, hogy a munkavállalóik nettó munkabérét az általuk rendes körülmények között fizetett munkavállalói járulékok átvállalásának arányában növeljék.
- 47 Márpedig a főtanácsnok indítványának 64. pontjában foglaltakhoz hasonlóan meg kell jegyezni, hogy az a körülmény, hogy a munkavállalói járulékok átvállalása közvetlenül az érintett vállalkozások munkavállalóit, nem pedig e vállalkozásokat részesíti előnyben, nem zárja ki, hogy az olyan támogatás, amelynek közvetlen kedvezményezettjei valamely vállalkozás munkavállalói, az ezen vállalkozás javára nyújtott közvetett támogatásnak minősülhet (lásd ebben az értelemben: 2011. július 28-i Mediaset kontra Bizottság ítélet, C-403/10 P, nem tették közzé, EU:C:2011:533, 81. pont).
- 48 E tekintetben azonban elegendő megállapítani, hogy sem a vitatott határozat, sem pedig a Bíróság rendelkezésére álló iratok nem tartalmaznak olyan információkat, amelyek szerint az érintett vállalkozások közvetetten állami támogatásban részesültek volna. Egyébiránt a vitatott határozatból, különösen pedig annak (55) preambulumbekkezdéséből egyértelműen kitűnik, hogy a jelen ügyben a Bizottság által hivatkozott előny az említett vállalkozások szempontjából nem közvetett, hanem közvetlen előnyből állt.
- 49 Márpedig meg kell állapítani, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a vitatott határozat (55) preambulumbekkezdésében arra hivatkozott, hogy a társadalombiztosítási terhek átvállalása teljes egészében olyan intézkedés volt, amely előnyt biztosított a halászati vállalkozások számára, mivel e vállalkozásokat mentesítette bizonyos terhek alól, amelyeket rendes körülmények között viselniük kellett volna.
- 50 E hiba elegendő a vitatott határozat a tekintetben vett érvénytelenségének megállapításához, hogy az a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősíti a munkavállalói járulékok alapügyben szóban forgó átvállalását, jóllehet a vállalkozásnak biztosított előny fennállására vonatkozó, a jelen ítélet 38. és 39. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat alapján elengedhetetlen feltétel nem teljesül.
- 51 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a vitatott határozat érvénytelen annyiban, amennyiben a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősíti a munkavállalói járulékoknak a Francia Köztársaság által a halászok javára, a 2000. április 15. és október 15. közötti időszakra bevezetett átvállalását.
- 52 Mivel az érvénytelenség ezen megállapítása feleslegessé teszi a kérdést előterjesztő bíróság által a vitatott határozat értelmezésére vonatkozóan feltett két kérdésre adandó választ, e kérdésekre nem szükséges válaszolni.

A költségekről

- 53 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A Franciaország által a haltenyésztők és a halászok kedvezményezésére bevezetett támogatási intézkedésekről szóló, 2004. július 14-i 2005/239/EK bizottsági határozat érvénytelen annyiban, amennyiben a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősíti a munkavállalói járulékoknak a Francia Köztársaság által a halászok javára, a 2000. április 15. és október 15. közötti időszakra bevezetett átvállalását.

Aláírások